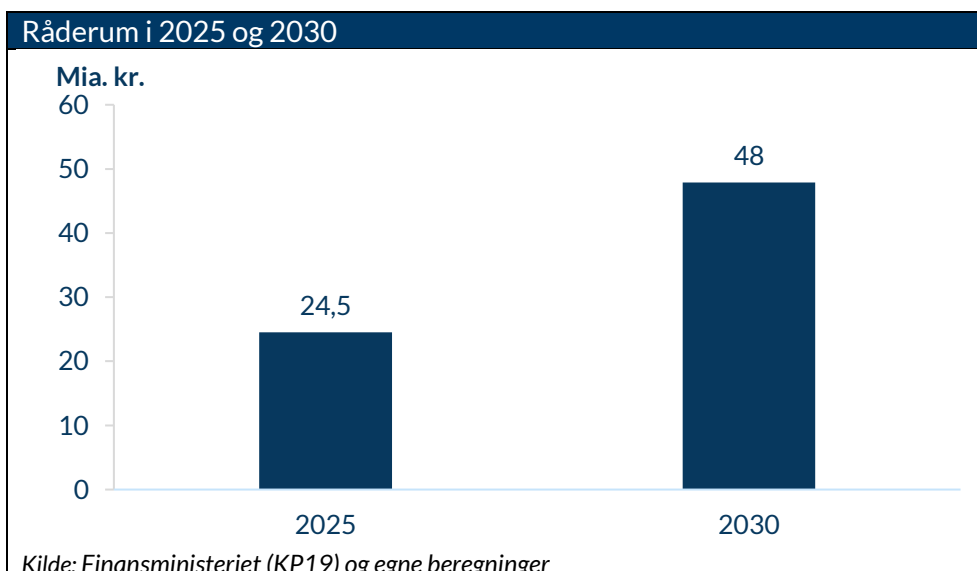
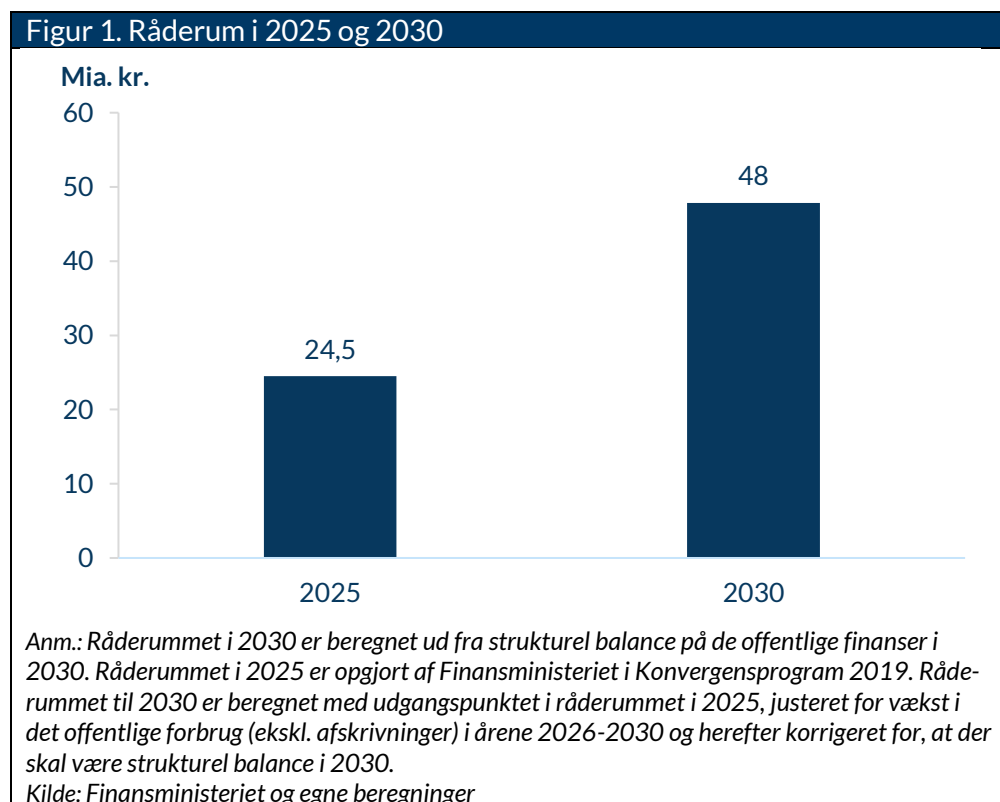

CEPOS har udarbejdet en analyse af råderummet frem til 2030 med udgangspunkt i Finansministeriets konvergensprogram. Analysen viser at:

- Frem til 2025 vokser råderummet for politikerne til 24½ mia. kr. ifølge Finansministeriet. Ser man frem mod 2030 vokser råderummet til 48 mia. kr. årligt, samtidig med, at der er strukturel balance på de offentlige finanser både i 2025 og i 2030. Råderummet er det beløb, som politikerne har frit til rådighed til højere offentlige udgifter eller lavere skat.
- Ud af de 48 mia. kr. har politikerne allerede lagt beslag på 3 mia. kr. til bl.a. forsvar. Der resterer herfter et "frit" råderum på 45 mia. kr. Stigningen i råderummet skal ses i lyset af stigende strukturel beskæftigelse bl.a. pga. højere efterløns- og pensionsalder de kommende år.
- Anvendes hele råderummet på 45 mia. kr. på lavere skat, kan man få en flad marginalsat på 40 pct., selskabsskat på 15 pct., aktieskat på 25 pct., bortfald af registreringsafgift og arveafgift og mange øvrige lettelser (på én og samme tid).
- Det såkaldte demografiske træk udgør ca. 39 mia. kr. frem til 2030. I perioden 2007- 2017 vurderes produktivitetsvæksten i det offentlige forbrug at have været ½ pct. om året ud fra et groft skøn fra Danmarks Statistik. Såfremt det kan leveres frem til 2030, kan det håndtere en stor del af det demografiske træk. Dermed reduceres det demografiske træk finansieringsmæssigt til 10 mia. kr. Dermed er der 35 mia. kr. til andre tiltag.
- Råderummet på 48 mia. kr. er tilstede samtidig med, at der er balance på de offentlige finanser i 2030. Det indebærer samtidig, at det såkaldte hængekøje problem (det offentlige underskud er større end Budgetlovens underskudsgrænse på ½ pct. af BNP) vil være væk. Derudover vil der være en overholdbarhed på lang sigt på knap 1½ pct. af BNP (33 mia. kr.).
- Lars Løkkes udmelding om lavere pensionsalder efter 2040 er dyrt. 1 års lavere pensionsalder koster ca. 11 mia. kr. og svækker beskæftigelsen med godt 30.000 personer. For 11 mia. kr. kan man fx afskaffe både registreringsafgiften, chokoladeafgift, is-afgift samt kaffeafgift.

CEPOS har udarbejdet en analyse af råderummet frem til 2030 med udgangspunkt i Finansministeriets konvergensprogram. Frem til 2025 vokser råderummet for politikerne til 24½ mia. kr. ifølge Finansministeriet. Ser man frem mod 2030 vokser råderummet til 48 mia. kr. årligt, samtidig med, at der er strukturel balance på de offentlige finanser i 2030, jf. figur 1. Råderummet er det beløb, som politikerne har frit til rådighed til højere offentlige udgifter eller lavere skat.

ANVENDELSE AF RÅDERUM

3 ud af de 48 mia. kr. er dog allerede prioriteret til forsvarsaftale og Nordsøaftale ifølge Finansministeriet. Dvs. der resterer herefter et "frit" råderum på 45 mia. kr.

Et råderum på 45 mia. kr. kan – alt efter politisk overbevisning – anvendes på enten højere offentlige udgifter eller skattelettelser. Anvendes råderummet på skattelettelser, kan man på én og samme tid få en flad skat på 40 pct., en afskaffelse af registreringsafgiften, nedsættelse af selskabsskatten til 15 pct., aktionærskat på 25 pct., afskaffelse af arveafgift samt afskaffelse af række afgifter mv., jf. tabel 1.

Tabel 1. Anvendelse af råderummet på lavere skat	
	<i>Mia. kr.</i>
Indkomstskatter	15,4
Flad skat på 40 pct.	15,2
Afskaffe indkomstaftrapning af børnecheck	0,2
Kapitalskatter	15,6
Selskabsskat på 15 pct.	8,7
PAL-skat sænkes til 15 pct.	0,2
Aktionærskat på 25 pct.	3,4
Positiv kapitalindkomstbeskatning på 25 pct.	0,8
Arveafgift afskaffes	2,5
Afgifter	13,5
Registreringsafgift afskaffes	8,3
Chokolade- og slikafgift afskaffes	2,1
Afgift på konsum-is afskaffes	0,3
Kaffeafgift afskaffes	0,3
Ølafgift sænkes til EU's minimumssats	0,6
Vinafgift afskaffes	1,5
Arbejdsskadeafgift afskaffes	0,5
I alt	44,4
<i>Anm.: En flad skat på 40 pct. fremkommer ved at afskaffe topskatten samt fjerne loftet over beskæftigelsesfradraget.</i>	
<i>Kilde: Finansministeriet og Skatteministeriet</i>	

STRUKTUREL BALANCE I 2030 LØSER HÆNGEKØJEUDFORDRINGEN OG MEDFØRER OVERHOLDBARE OFFENTLIGE FINANSER PÅ 33 MIA. KR. (1½ PCT. AF BNP) PÅ LANG SIGT

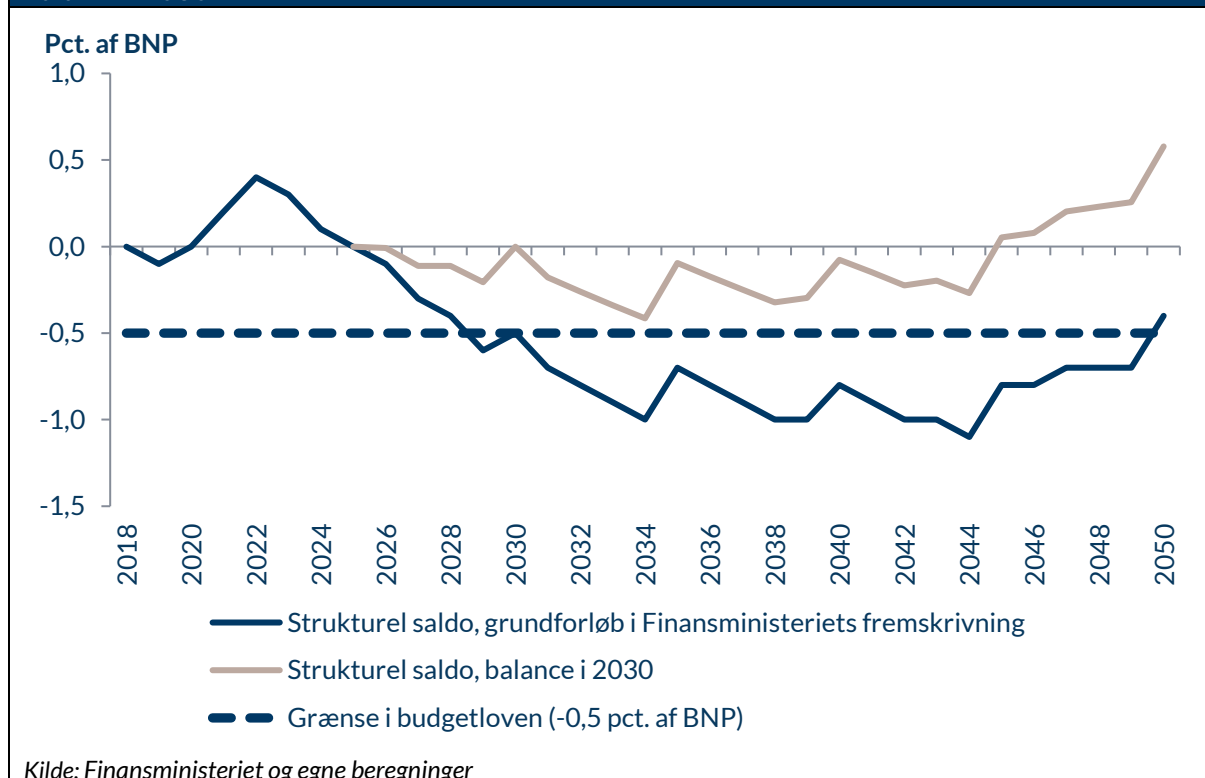
I Finansministeriets seneste fremskrivning i Konvergensprogram 2019, planlægges der med balance i 2025, men der er ikke taget konkret stilling til saldoen i 2030. Finansministeriets fremskrivning viser, at uden yderligere tiltag, vil der umiddelbart være et underskud på 0,5 pct. af BNP i 2030.

Som nævnt ovenfor er der i dette notat lagt til grund, at en kommende 2030-plan vil sigte mod balance i 2030. Baggrunden herfor er, at balance i slutåret hidtil har været kutyme i Finansministeriets mellemfristede planer. I sidste ende er det dog en politisk beslutning. Budgetloven tillader fx et underskud på 0,5 pct. af BNP.

Planlægges med balance i 2030 på de offentlige finanser, betyder det for det første, at hængekøjeudfordringen er helt væk (det forhold at de offentlige underskud i en årrække mellem 2030 og 2050 forventes at være større end de tilladte 0,5 pct. af BNP i budgetloven). Dvs. en 2030-plan, der indeholder et mål om balance i 2030 vil i sig selv løse den sidste rest af den hængekøjeudfordring, som politikere og økonomer nu i mange år har talt om, jf. figur 2.

For det andet betyder det, at den finanspolitiske holdbarhed vil blive forøget betragteligt. I forvejen er de offentlige finanser overholdbare med 1,0 pct. af BNP (23 mia. kr.) ifølge Konvergensprogram 2019. Dvs. at på lang sigt opkræves der 1,0 pct. af BNP mere i skat end hvad der er nødvendigt for at finansiere de offentlige udgifter. Med balance i 2030 forbedres holdbarheden med knap ½ pct. af BNP og dermed bliver overholdbarheden på knap 1½ pct. af BNP (33 mia. kr.).

Figur 2. Strukturel saldo, grundforløb i Finansministeriets fremskrivning og ved strukturel balance i 2030

DEMOGRAFISK TRÆK ER IKKE "PLIGTMILLIARDER"

Det demografiske træk frem mod 2030 udgør 39 mia. kr.¹

Det demografiske træk på det offentlige forbrug er et udtryk for, at der fx kommer flere ældre, og at der dermed vil ske en stigning i udgifterne forårsaget af en ændring i befolkningens aldersmæssige sammensætning, idet det antages, at udgiften pr. person på hvert alderstrin skal være konstant (fordi brugen af fx sygehuse og plejehjem stiger markant med alderen)².

¹ CEPOS-beregninger på baggrund af Konvergensprogram 2019. Heraf udgør det demografiske træk vedr. forsvaret ca. 1 mia. kr. Man kan argumentere for, at det demografiske træk mht. forsvar er dækket af forsvarsaftalen, som lægger beslag på 2,3 mia. kr. af råderummet. Det demografiske træk ekskl. forsvar udgør dermed 38 mia. kr. frem mod 2030.

² I Finansministeriets opgørelse af det demografiske træk indgår delvis sund aldring, dvs. at sundhedsudgifter til fx 80-årige aftager i takt med, at den forventede levetid stiger.

En række aktører (fx Socialdemokraterne, SF, AE og KL) argumenterer for, at det demografiske træk er "pligtmilliarder", som man SKAL bruge på det offentlige forbrug.

Det demografiske træk behøver dog ikke at blive dækket gennem udgiftsstigninger: Hvis serviceniveauet skal fastholdes, kan dette alternativt ske ved at øge produktiviteten. Den årlige vækst i det demografiske træk er på 0,7 pct. frem til 2030. Dvs. hvis produktiviteten i den offentlige service løftes med 0,7 pct. årligt, kan det stigende antal ældre få samme serviceniveau som i dag, uden at der er behov for at tilføre flere penge.

Det er svært at opgøre produktivitetsudviklingen i den offentlige sektor. Et groft udtryk for produktivitetsudviklingen kan dog beregnes ud fra Danmarks Statistiks opgørelse af væksten i det offentlige forbrug ved hhv. input- og outputmetoden. På denne baggrund udgør produktivitetsvæksten årligt ca. 0,5 pct. i det offentlige forbrug i årene 2008-2017³. Hvis denne produktivitetsvækst fortsættes frem til 2030, betyder det, at realvæksten i nye ressourcer kun skal være på 0,2 pct. årligt, for at man kan fastholde samme serviceniveau som i dag, samtidig med at der kommer flere ældre mv. En årlig vækst på 0,2 pct. svarer til ca. 10 mia. kr. Dermed rester der ca. 35 mia. kr. af det "frie" råderum frem til 2030 til andre formål, herunder skattelettelser.

En måde at øge effektiviteten i den offentlige sektor er ved at øge konkurrenceudsættelsen af offentlige opgaver. Der er en række samfundsmæssige fordele ved et marked præget af konkurrence frem for monopoler. Både private og offentlige monopoler giver højere omkostninger (og et samfundsmæssigt tab) samt mindre innovation sammenlignet med en situation med konkurrence. I det offentlige er der en udpræget grad af monopolproduktion, idet 3 ud af 4 udbuds-egnede opgaver ikke konkurrenceudsættes⁴. Empirien peger på, at der er en gevinst på i størrelsesordenen 10 pct. ved at udsætte offentlige opgaver for konkurrence.

En anden måde at øge effektiviteten i den offentlige sektor er ved at øge udbredelsen af præstationsafhængig løn. I den private sektor er der generelt gode erfaringer med at aflønne efter præstationer. Det kan bidrage til at øge både produktivitet, medarbejdertilfredshed og motivation. Desuden kan præstationsafhængig løn medvirke til at nedbringe sygefraværet. I den offentlige sektor er præstationsafhængig løn langt mindre udbredt. Ifølge Produktivitetskommission udmøntes størstedelen af de offentlige lønkroner centralt, dvs. uafhængigt af den enkeltes præstationer. Dermed svækkes de offentligt ansattes incitament til at yde en ekstra indsats, fordi de kun i mindre omfang eller slet ikke belønnes herfor.

DANMARK HAR OECD'S NÆSTSTØRSTE OFFENTLIGE SEKTOR

Danmark bruger i dag mange skattekrone på offentligt forbrug. Blandt alle 36 OECD-lande er det kun Sverige (26,1 pct. af BNP), der bruger en større andel af BNP på offentligt forbrug end Danmark (24,6 pct. af BNP), jf. figur 3. Det er også et argument for at overveje, om ikke i hvert

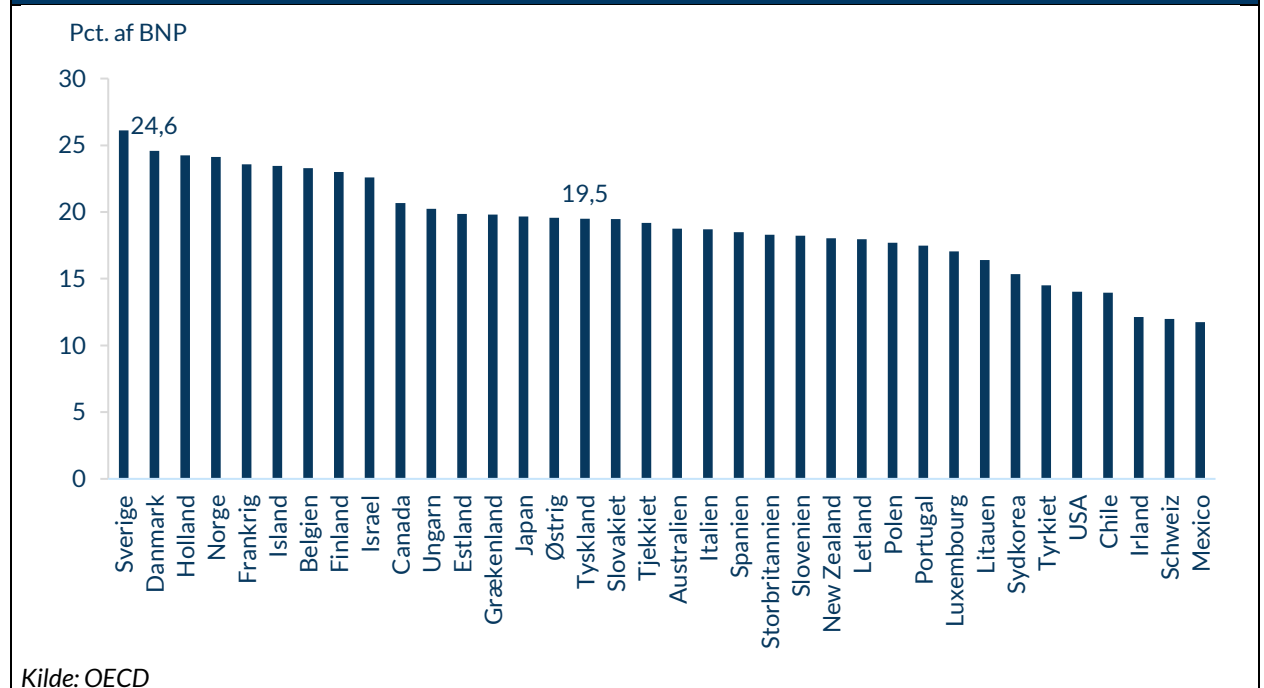
³ Kilde: Finansministeriets [svar på Finansudvalgets spørgsmål nr. 441](#) af 26. juni 2018.

⁴ Kilde: "[Mere konkurrence i det offentlige](#)", november 2016, rapport udarbejdet af konkurrenceraadgivning.dk for CEPOS

fald en del af råderummet burde gå til at skattelettelser (og dermed privatforbrug eller privat velfærd) frem for på at forstørre OECD's næststørste offentlige sektor.

I mange andre lande har man således indrettet sig væsentligt anderledes end i Danmark. I Tyskland er det offentlige forbrug på 19,5 pct. af BNP.

Figur 3. Offentligt forbrug, OECD-lande, 2017

1 ÅRS LAVERE PENSIONSALDER I 2045 KOSTER 11 MIA. KR.

Lars Løkke Rasmussen meldte i Berlingske søndag d. 28. april ud, at når vi kommer ud på den anden side af 2040, skal man overveje om pensionsalderen skal vokse mindre end planlagt:

"Det spørgsmål, man er nødt til at stille sig selv på den lange bane, er, om man bare bevidstløst og lineært skal fremskrive pensionsalderen, sådan som der er lagt op til nu – særligt når dansk økonomi alt andet lige faktisk er overholdbar, når vi når 2040... Jeg mener godt, vi kan starte en meningsfuld diskussion om, hvorvidt noget af det, vi aftalte i 2006, skal justeres på den lange bane. Når vi kommer derud, hvor folkepensionsalderen bliver 70 og 71 og 72 og 73 og 74 år, er det faktisk slet ikke pinedød nødvendigt, fordi dansk økonomi er overholdbar. Derfor kan vi godt finde en anden måde at håndtere det her spørgsmål på".

Lars Løkkens forslag om, at aflyse nogle af forhøjelserne af folkepensionsalderen er meget dyrt. Hvis forhøjelsen af pensionsalderen til 71 år i 2045 aflyses, vil det svække de offentlige finanser med ca. 11 mia. kr., ligesom beskæftigelsen vil falde med godt 30.000 personer.⁵ Aflyses også

⁵ Kilde: [Finansministeriets svar](#) på Finansudvalgets spørgsmål 264 af 22. marts 2018

forhøjelsen til 72 år i 2050, vil forslaget koste ca. 22 mia. kr., mens beskæftigelsen vil falde med 60.000 personer.

For 11 mia. kr. kan man fx afskaffe både registreringsafgiften, chokoladeafgift, is-afgift samt kaffeafgift. Har man fokus på at lette indkomstskatten i bunden, kan man for 11 mia. kr. øge jobfradraget, så en lavtlønnet (og øvrige i beskæftigelse) får en skattelettelse på 7.000 kr.

Mht. den negative beskæftigelseseffekt på 30.000 personer af at sænke pensionsalderen med 1 år, kan det sammenholdes med, at Løkkes reformer siden 2015 har øget beskæftigelsen med 5.000 personer. Mette Frederiksens samlede forslag [svækker beskæftigelsen med 10.000 personer](#) (inkl. forslag om differentieret pensionsalder)

PENSIONSALDER PÅ 70 ÅR I 2040 ER LAV I FORHOLD TIL LEVETIDEN

Umiddelbart kan det lyde voldsomt, at folkepensionsalderen er på 70 år i 2040. Her er det vigtigt at huske på, at den forventede levetid også vokser i et rask tempo og har gjort det siden midten af 1990'erne, når man ser på de 60-årige. Derfor giver det god mening at hæve pensionsalderen – også i 2040. Selv hvis folkepensionsalderen forhøjes som planlagt, vil pensionister have 4 år mere på folkepension i 2040 end i 1995, jf. figur 4. Det skyldes at pensionsalderen kun hæves med 3 år fra 67 år i 1995 til 70 år i 2040, mens levetiden er steget med 7 år. Personer som går på pension i disse år har en ekstraordinær lang pensionsperiode på omkring 18-19 år. Det skyldes imidlertid kun, at indfasningen af forhøjelserne af pensionsalderen sker relativt langsomt, samt at levetiden er vokset mere end forventet, da man lavere Velfærdsaftalen i 2006.

Figur 4. Folkepensionsalder og forventet levetid for 60-årige

